

‘Mienskip’ is een goede basishouding voor de Omgevingswet

INTERVIEW **OMGEVINGSWET**

.....
Theo Klein

Zeker met het oog op de enorme opgaven waar Nederland voor staat is de komst van de nieuwe Omgevingswet volgens landschapsarchitect Peter de Ruyter een goede zaak. „Niet alleen komt alles bij één loket, het biedt ook een kader voor een integrale aanpak van de leefomgeving.”

Een van de grootste opgaven waar Nederland volgens De Ruyter de komende decennia voor staat is hoe landelijke en stedelijke gebieden met elkaar te verbinden. „Die verbinding is, gezien de beschikbare ruimte, nodig. Maar dat is een lastige puzzel om te leggen. Dan is het goed dat er een wetgeving is die daarvoor een integraal kader biedt.”

Dat kader is volgens hem ook een vereiste omdat de samenhang tussen veel opgaven waar Nederland voor staat steeds duidelijker wordt. „De verschraving van de biodiversiteit, klimaatverandering maar ook het woningtekort en de grenzen waar we bij de landbouw tegenaan lopen: alleen een integrale aanpak is hierbij effectief. Deeloplossingen vergroten vaak het probleem op een ander terrein.”

Ook positief: burgers en bedrijven worden eerder bij de planvorming betrokken. „Er is meer ruimte voor participatie en co-creatie. Wat je nu vaak ziet gebeuren is dat een gemeente een informatieavond voor burgers organiseert als een plan al zo’n beetje rond is. Dan is er eigen-

lijk geen ruimte meer voor inspraak.”

Niet alleen worden burgers in een eerder stadium betrokken, ook gezondheidsaspecten van een nieuw plan zijn in de nieuwe wet meegenomen. „Toepassing van bijvoorbeeld pesticiden valt nu tussen alle regelgeving in. Dat kan voortaan bij de besluitvorming een prominentere rol spelen.”

De nieuwe wet sluit volgens hem ook goed aan bij Friese mienskipshouding. „Zo’n gemeenschapsgevoel, het samen doen, is een goede basishouding voor de Omgevingswet.”

Lange termijnplanning

De afgelopen decennia ontbrak het volgens De Ruyter in Nederland wat betreft de inrichting van het landschap aan visie en lange termijnplanning. „De vraag die we ons moeten stellen is: waar willen we als land naar toe? Ik pleit ervoor het landschap en de cultuurhistorie als uitgangspunt te nemen en voor de inrichting water en bodem als leidraad te nemen. Dat hebben we

*Nu zijn
landbouw
en natuur
strikt
gescheiden. Dat
pakt voor
beide niet
goed uit*

Peter de Ruyter

Peter de Ruyter denkt dat de nieuwe Omgevingswet kansen biedt. Foto: Marchje Andringa

bijvoorbeeld voor Fryslân uitgewerkt in het toekomstperspectief Natuerlik Fryslân 2050. Daarbij wordt uitgegaan van de verschillende Friese cultuurlandschappen en gekeken hoe zaken op elkaar inspelen. Zo heeft een lage waterstand in het veenweidegebied in Midden-Fryslân niet alleen gevolgen voor de funderingen van huizen in het gebied. Het zorgt ook voor het oprukken van zout grondwater in de kleischil en voor verdroging in de zandgebieden, omdat het Lage Midden - als steeds dieper wegzakkende badkuip - meer en meer water zal aanzuigen vanuit de omgeving.

De Omgevingswet ziet De Ruyter daarbij als een goed instrument, al is de huidige polarisatie in Nederland, bijvoorbeeld tussen natuur- en boerenbelangen, een factor om rekening mee te houden. „Het gaat om een open gesprek, luisteren naar elkaars standpunten en bereid zijn tot aanpassingen. Maar het begint wel met kennis. Wil je met alle aspecten rekening houden moet je de juiste kennis hebben: hoe is een landschap gegroeid, hoe staat het met de biodiversiteit, wat is de invloed van het veranderende grondwaterpeil.”

Dat kennis mensen kan enthousiasmeren merkte De Ruyter onlangs bij een workshop die hij in Nes in Noardeast-Fryslân hield voor ondernemers in de toeristensector. „Ik vertelde over het landschap waarin zij leven en werken, de opgaven en de geschiedenis daarvan. ‘Dat is interessant om aan onze gasten mee te geven’, was hun reactie.”

Verdozing

In de aanloop naar de nieuwe Omgevingswet wezen Friese natuurorganisaties op een groter risico van verrommeling van het landschap. De Ruyter deelt die zorg niet. „De afgelopen jaren is er onder de oude wetten en regelingen genoeg verrommeld. Kijk alleen al naar de verdozing van het landschap langs de snelwegen. En bezwaarprocedures blijven ook in de toekomst mogelijk. Het doel van de wet is dat we met elkaar aan het begin van een project al om de tafel zitten in plaats van dat er wat uit de hoge hoed wordt getoverd en een bedrijventerrein opeens neerdaalt in het landschap.”

In de nieuwe wet is ook het zogeheten ‘right to challenge’ (rtc) opgeno-

men. Een groep bewoners kan daarbij taken van de overheid overnemen als zij denken dat het beter kan. Vooral overgangsgebieden als bijvoorbeeld de oostrand van de Alde Feanen en Rottige Meenthe lenen zich goed voor rtc denkt De Ruyter. „Nu zijn landbouw en natuur strikt gescheiden. Dat pakt zowel voor de natuur als de landbouw niet goed uit. Je hoopt dat de right to challenge jonge boeren in een gebied prikkelt om gezamenlijk te kijken naar wat de uitdagingen zijn in een gebied en hoe die gezamenlijk aan te pakken.”

Waardenverkaveling

De Ruyter vindt de Omgevingswet ook een interessant kader om na te denken over een ‘waardenverkaveling’ of ruilverkaveling 2.0, iets waar hij voor pleit. Dat wordt niet de enorme herschikking van land die na de Tweede Wereldoorlog de basis vormde voor de moderne landbouw. „Met de ruilverkaveling 2.0 pleit ik voor een herschikking vanuit de vraag: zit elk agrarische bedrijfstype op de juiste plek? We staan nu op een punt waarop sommige boeren stoppen en anderen

willen extensiveren of omschakelen. Met de huidige hoge grondprijzen is dat lastig. Daarom pleit ik voor een nieuwe grondpolitiek met een provinciale groundbank. Die bank moet voorkomen dat vrijgekomen grond naar de hoogste bieder en dus vaak intensieve boer gaat. En niet alleen de opbrengst aan voedsel moet de waarde van de grond bepalen, maar ook maatschappelijke waarden zoals het vochtvasthoudend vermogen van de bodem. Nu bestempelen we omzetten van landbouwgrond naar natuur als afwaardering, ik zie het liever als herwaardering.”

Doordat maatschappelijke waarden niet worden meegewogen in de grondprijs is het nu vaak voor een boer aantrekkelijk langjarig kruidenrijk grasland te vervangen door raaigras. „Raaigras levert een boer meer melk op. Maar langjarig grasland heeft een sponswerking en houdt veel beter vocht vast. In droge zomers zoals we die steeds meer zullen krijgen wordt grond die goed vocht vasthoudt meer waard. Nu kunnen boeren hun raaigras redden met besproeien. Maar het is de vraag hoe lang dat nog wordt toegestaan met steeds drogere zomers.”

.....
Dit is **het vierde en laatste deel in een serie** over de gevolgen van de Omgevingswet voor inwoners, bedrijven, overheden en organisaties in Fryslân. Alle afleveringen zijn te lezen op www.frieschdagblad.nl